

Curente și tendințe în semantica ultimelor decenii

Gabriela Biriș*

Keywords: *semantics; relational semantics; formal semantics; current trends*

În cadrul lingvisticii, semantica este unul dintre subdomeniile cele mai tinere, dar și cel mai sensibil la achizițiile teoretice și la evoluțiile din alte științe, care a reușit să dezvolte un mozaic de metode de cercetare și de teorii într-un timp relativ scurt. Deși vechimea disciplinei nu depășește un secol, semantica este departe de a-și fi delimitat clar obiectul de studiu și de a-și fi rafinat metodele, pentru a putea fi descrisă unitar. Totodată, statutul semanticii ca disciplină lingvistică poate părea azi „în pericol”, sub presiunea de a-i anexa o serie de rezultate din domenii cu care nu s-a găsit în mod tradițional în relație: dialogul om-mașină, traducerea automată, problemele de patologie a limbajului. Logica și filozofia au extins problema sensului la metalimbajul logico-filozofic și la limbajele formale. Progresele din domeniul inteligenței artificiale complică și mai mult categorizarea, impunând, pe lângă semantica limbilor naturale, și o semantică a limbajelor de programare a computerelor. De altfel, Umberto Eco remarca plin de umor că

există multe accepții ale termenului *semantică*, iar unele par absolut incompatibile între ele, lucru care ne pune într-o serioasă încurcătură cu studenții, cărora ni se cere să le explicăm că sfera disciplinelor noastre este oarecum ca o țară în care unii numesc roșu ceea ce alții numesc alb și invers (2009: 477).

1. Etape în evoluția semanticii lingvistice

Constituirea semanticii ca subdomeniu al lingvisticii este fixată la sfârșitul secolului al XIX-lea, această etapă de început fiind cunoscută ca *semantică istorică* sau *semantică tradițională*. Între secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, lucrările de semantică se limitează la stabilirea tipurilor și principiilor de clasificare a schimbărilor de sens (H. Paul, W. Wundt, H. Stern), odată cu L. Spitzer și St. Ullmann începe emanciparea semanticii ca disciplină autonomă, iar secolul al XX-lea, prin aducerea în discuție a sensului oricărei expresii lingvistice, scoate semantica lingvistică din zona sensului lexical, determinând, în același timp, aplicarea cercetării semantice la alte sisteme de semne: logico-matematic și științific. Următoarea etapă importantă din evoluția semanticii lexicale o reprezintă *structuralismul semantic*, care se constituie

* Universitatea din București, România.

dintr-o varietate de abordări descriptive ale sensului lexical: teoria câmpurilor lexicale (J. Trier, 1931, L. Weisgerber, 1962), analiza semică și/sau analiza componențială (începută în a doua jumătate a anilor '50 și avându-i ca exponenți mai importanți pe Bernard Pottier, Eugeniu Coseriu, Leonard Bloomfield), lexicomata (Eugeniu Coseriu 1987, 1991), semantica relațională – începută cu John Lyons (1963) și continuată de A. Cruse (1986). O etapă de trecere de la nivelul lexical la cel sintactic, pe de o parte, și de la lingvistică la logică, pe de altă parte, o reprezintă *semantica generativă*, deschisă de studiul lui Katz și Fodor din 1963, *The Structure of a Semantic Theory*. Prin apariția semanticii generative, propoziția devine o parte de interes pentru lingvistică, ideea centrală în studiul lui Katz și Fodor fiind aceea că forma logică a unei propoziții este identică cu sensul și e determinată compozițional din sensurile itemilor lexicali și din relațiile gramaticale stabilite între constituenții sintactici (Katz 1972: XXIV). Din păcate, semantica generativă nu a reușit să formuleze o teorie unitară, sistematică a sensului și nu a stabilit o distincție clară între sintaxă și lexicon, dar a constituit un pas important înspre extinderea studierii sensului la unități structurale mai mari, precum propozițiile. În paralel, dezvoltările înregistrate în traducerea automată și în procesarea automată a limbii naturale vor atrage serios atenția asupra unor aspecte cu caracter semantic, precum ambiguitatea lexicală, ridicând, totodată, întrebări dificile despre relația dintre sintaxă și semantică (De Swart 1998: 28).

O paradigmă generativă este păstrată și azi în aria anglo-saxonă, unde lingvistica este considerată nu doar ca studiu al limbilor și al interpretării acestor limbi ca sisteme abstracte, ci și ca studiu al modului în care aceste sisteme sunt reprezentate în mintea umană și sunt folosite de agenții umani pentru a exprima gânduri sau pentru a comunica între ei.

În prezent, problema sensului este plasată într-o zonă de convergență a mai multor discipline, reunite sub eticheta de *științe cognitive*: lingvistică, psihologie, psiholingvistică, biologie, neurolingvistică. Coagularea abordărilor de *semantică cognitivă* este precedată de cercetările din anii '80 de tipul *frame semantics* (Fillmore 1977, 1982), care încearcă să lege semantica lingvistică de cunoașterea enciclopedică, dezvoltată apoi în *gramatica cazurilor* și de *teoria spațiilor mentale* a lui Gilles Fauconnier (1984). Extrem de populară în anii '80, acest tip de semantică este asociată cu George Lakoff și este și cea mai frecventată de către lingviști, deoarece evită formalizarea. Sensul conceptelor individuale este cel care suscită atenția cercetătorilor, considerând că sunt formate din blocuri conceptuale mici numite *protipuri*, ce oferă informația esențială despre *concepte*.

2. Criterii de abordare a direcțiilor de cercetare din semantică

Abordarea direcțiilor de cercetare ale semanticii ca domeniu lingvistic se poate face în baza mai multor criterii:

– din perspectiva geografic-diacronică a *surselor teoretice* (sursele germane și semasiologia, sursele franceze, sursele engleze și americane), așa cum procedează Nerlich (1992), pentru perioada 1800–1950,

– „atomist”, din perspectiva autorilor mai importanți ai domeniului (Gordon 1982),

– din perspectiva curențelor teoretice generale, care au marcat evoluția științei și a lingvisticii: *semantica prestructuralistă*, *semantica structuralistă*, *semantica neostructuralistă*, *semantica generativă și neogenerativă* și *semantica cognitivă* (Geeraerts 2010),

– în sincronie, în interiorul aceluiași curent, tratând varietățile unui tip de abordare teoretică, precum *semantica structuralistă* (Cruse 1986),

– prin descrierea *tendințelor contemporane de studiere a sensului* (Saeed 2009, 2015).

Fiecare dintre aceste abordări aduce lămuriri cu privire la anumite aspecte ale disciplinei, fără a se putea obține însă o prezentare integrală, care să conțină o cercetare aprofundată și cât mai largă a acestei științe. Sensul beneficiază de o imagine caleidoscopică, formată din imagini simetrice multiple, ce conjugă eforturile mai multor discipline și metodologii. Până ce toate aceste fragmente disparate din puzzle-ul complex al sensului nu se vor fi îmbinat într-o teorie unitară și definitivă, nu putem decât să contabilizăm rezultatele, printr-un efort destul de serios de orientare în „haosul teoretic și conceptual impresionant al semanticii” (Devitt, Sterelny 2000: 25).

3. Evaluări ale semanticii actuale

Unii autori au identificat două trăsături ale orientărilor semantice din ultimul secol:

– *dualismul*: se face distincție între sensul din limbă și sensul care leagă limba de lumea exterioară, preocuparea centrală fiind sensul intralingvistic, denotațional (cazul lui Saussure sau al lui Frege),

– *referențialitatea* sau, după caz, *conceptualismul*: teoriile referențiale caută sensul în referent, în timp ce teoriile conceptuale propun o imagine sau un concept ca intermediar mental pentru a acoperi intervalul dintre semnificat și semnificant (Antović 2003: 415).

Această perspectivă tratează global problematica sensului, unificând abordările lingvistice cu cele filozofice. Pentru alți autori, situarea în interiorul lingvisticii rămâne deosebit de importantă. Potrivit lui Georges Kleiber, vorbim în prezent despre un curent semantic neomogen, în formare, care își caută propriile teorii și metodologii, caracterizat de promovarea unei *semantici dinamice*, în care sensul nu e dat, ci se construiește în context. Un moment de bilanț, în care se relansează dezbaterile asupra sensului în general și se pun sub semnul întrebării rădăcinile aristoteliene ale vechii semantici, se inventariază minusurile structuralismului lexical și ale analizei semice, dar și ale abordărilor

vericondiționale ale sensului (Kleiber 1999: 10–11). Demersul semantic viitor este jalonat de trei idei:

- întoarcerea semanticii înspre realitate și plasarea într-un cadru realist, pozitivist, care pune în relație formele lingvistice cu aspectele pertinente ale situațiilor extralingvistice,
- deschiderea semanticii referențiale spre dimensiunea cognitivă, pentru a integra întreaga experiență umană (dimensiunile perceptive, sociale și culturale),
- păstrarea sensului lingvistic în interpretarea globală a enunțului, în baza unui sens *a priori*, preconstruit, asociat cel puțin anumitor unități lingvistice (*ibidem*).

4. Scurtă prezentare a direcțiilor de cercetare din semantica actuală

Considerăm că se pot delimita două direcții mari de dezvoltare a *semanticii lingvistice*¹, în funcție de caracteristicile metodologice și de originea datelor empirice:

- *europeană (franceză și germană)*,
- *anglo-saxonă*.

Prima direcție include abordări ale sensului lexical și încercări de a identifica și descrie mecanismele de codificare/decodificare a sensului textelor și enunțurilor; a doua este preocupată preponderent de nivelul sintactic sau de cel conceptual. Prima pleacă întotdeauna de la datele concrete dintr-o singură limbă (mai rar, din limbi înrudite), luând în calcul factori precum evoluția istorică a limbii, aspectele sociale și culturale. Cea de a doua compară date din limbi cât mai diverse și este preocupată de mecanismul de semnificare, de nivelul sintactic al limbii și de cel mental, conceptual. Sintetizând, putem spune că avem *o abordare diacronică, unilingvă, empirică, inductivă și o abordare sincronică, multilingvă, dependentă de modelizare, raționalistă și conceptuală*.

Lucrările semantice cu caracter didactic și/sau academic spun foarte mult despre starea de lucruri din semantica actuală. Tendința cursurilor universitare și a lucrărilor recente de *semantică lingvistică*, europene sau anglo-saxone, este de a adopta o perspectivă integratoare: *sensul în limba naturală*. Cele franceze (Touratier 2005, Nyckees 1998) mai păstrează tradiția de a aduce și discuta strict în cadrul lingvisticii achizițiile teoretice din alte domenii, utile în explicarea mecanismelor de funcționare și de semnificare ale limbii. Fie că este vorba despre *sens la toate nivelurile limbii* (Touratier 2005) sau despre *mecanismul intercomprehensiunii lingvistice* (Nyckees 1998), aceste studii sunt foarte atente la respectarea teritoriului lingvisticii, apărând statutul lingvistic al semanticii.

¹ În arie anglo-saxonă termenul de *semantică lingvistică* este folosit pentru semantica limbilor naturale și reprezintă o analiză a unor fenomene de tipul anaforă, cuantificare, timpuri verbale etc., cu accent pe interacțiunea sintaxei cu semantica, pe rolul sensului în înțelegere și comunicare.

Studiile anglo-saxone (Löbner 2002, Saeed 2009) au tendința de a unifica sub termenul-umbrelă al sensului un număr mare de fenomene, folosind date din limbi cât mai diferite și achiziții teoretice care au vizat limbajul într-un mod nesistematic sau fragmentar, înglobând astfel lingvistica într-o cercetare interdisciplinară, ce estompează granițele tradiționale ale disciplinei. „Pericolul” celor din urmă rezidă în dificultatea de a fixa niște limite acestui demers unificator interdisciplinar, ce se poate extinde la infinit, care ajunge să adapteze studii greu de relaționat în mod tradițional: achiziția limbilor străine, pragmatica, semiotica etc., în numele unor concepte care par promițătoare sub raport metodologic, de exemplu, *analiza semantică* (cf. Goddard 1998), dar care se pot dovedi extrem de „slabe” sub raport propedeutic și didactic. Totodată, prin estomparea granițelor între subdomeniile lingvisticii, în numele abordării exhaustive a sensului lexical de exemplu, se pot strânge sub eticheta de semantică aspecte ce țin în mod tradițional de lexicologie sau de lexicografie: frazeologie, derivarea și compunerea lexicală, folosirea corpusurilor în cercetarea lexicală și în scrierea dicționarelor, așa cum se întâmplă cu studiul introductiv *Semantics/Semantica* al lui A.P. Cowie (2009). Există și proiecte extrem de ambițioase: o teorie unificată a sensului în limbă, prin care să se acopere toate fenomenele semantice (Cruse 2000) prin reunirea abordărilor lingvistice, logice, psihologice și pragmatice asupra sensului.

Dincolo de discursul didactic, pe plan internațional, tendința este mai curând de a ține evidența teoriilor despre sens, decât de a mai vorbi despre semantică. Situația este similară cu poziția lingvisticii în epistema contemporană, identificată de Moeschler și Auchlin (2005: 11):

Pentru lingvistică, ghinionul constă astăzi în faptul că nu mai este singura disciplină care are ceva de spus despre limbajul natural. În 1997, psihologia, filozofia, informatica, inteligența artificială, neuroștiințele etc. au dezvoltat, toate, ipoteze și teorii asupra limbajului [...].

Cu toate acestea, în spațiul european de cercetare, se consideră că se pot (încă) atribui semanticii lingvistice două sarcini:

1. de a da o reprezentare explicită sensului sau semnificației unităților lexicale, în acest caz fiind vorba despre o *semantică lexicală*,
2. de a da o reprezentare semnificației frazei, caz în care vorbim de o *semantică a frazei* (Moeschler și Auchlin 2005: 42).

În lingvistica românească, se conservă direcțiile structuraliste de studiu ale semanticii lexicale, cu accent pe câmpurile lexicale, în paralel cu studiile de semantică formală (prin care înțelegem teoriile denotaționale care folosesc logica în analiza semantică).

4.1. *Semantica relațională*

Relațiile de sens au reprezentat un subiect de interes nu doar pentru structuralism, ele au o tradiție îndelungată, care începe cu Aristotel și se

continuă în prezent ca temă majoră de interes pentru lingvistica computațională. Textele considerate „clasice” pentru problema relațiilor de sens ale etapei structuraliste sunt Lyons (1977) și Cruse (1986), care oferă descrieri și definiții exhaustive pentru relațiile paradigmatică. Ulterior, Cruse (1986) va depăși cadrele structuralismului propunând o abordare contextualizată de semantică lexicală, bazată pe ideea că proprietățile semantice ale unui cuvânt sunt pe deplin reflectate în relațiile pe care cuvântul le contractează cu contextele sale (concrete sau potențiale):

... first, the relation between a lexical item and extralinguistic contexts is often crucially mediated by the purely linguistic contexts [...]; second, any aspect of an extra-linguistic context can be in principle mirrored linguistically; and, third, linguistic context is more easily controlled and manipulated (Cruse 1986: 1).

Un rol decisiv în combinarea cuvintelor în propoziții revine *proprietăților gramaticale* ale cuvintelor și nu doar sensurilor acestora:

Grammatical constraints may overlap and reinforce their semantic ones, but they may also be semantically arbitrary. In order to be able to use contextual relations for semantic properties, therefore, we need to be able to recognize and discount combinatorial peculiarities which are pure grammatical in nature (*ibidem*).

În același timp, Cruse oferă o perspectivă funcțională și cognitivă asupra relațiilor de sens, considerând că relațiile paradigmatică reflectă experiențele variate ale individului concentrate în categorizări, ce reprezintă un sistem de opțiuni/alegeri, la care se raportează vorbitorul când își codifică mesajul. Prin aspectele sintagmatice ale sensurilor lexicale se asigură coeziunea discursului, adăugându-se informație redundantă necesară mesajului și controlându-se astfel contribuția semantică a propozițiilor individuale, prin dezambiguizare sau prin semnalarea unor strategii alternative de interpretare (Cruse 1986: 86). În ultimii ani, Cruse va duce relațiile lexicale în cadrele lingvisticii cognitive. Pentru Cruse (1986), sensurile sunt rezultatele mai curând decât cauzele relațiilor dintre cuvinte (Murphy 2003: 97).

Cea mai importantă problemă teoretică a relațiilor de sens vizează natura acestor relații: se stabilesc între concepte sau între cuvinte, iar pentru evitarea ei, deoarece este neimportantă până la urmă pentru analizele concrete ale vocabularului, se va opta pentru denumirea conciliatoare de *relații lexico-semantice* (Evens 1988).

O serie de abordări relaționale recente, considerate a fi un tip de semantică structuralistă, au fost reunite sub denumirea de *semantică neostructuralistă* (Geeraerts 2010). Acestea includ *Metalimbajul Semantic Natural*, *Semantica conceptuală*, *Lexiconul Generativ* și *WordNet*.

Multe dintre aceste teorii semantice contemporane își au originea în psihologie, cum este și cazul *metalimbajului semantic natural* – engl. *Natural Semantic Metalanguage* (Wierzbicka 1972, 1996). *Metalimbajul Semantic Natural*

al Annei Wierzbicka reprezintă o alternativă la abordarea componentială clasică; abandonând ideea componentelor de sens ce derivă din opozițiile distinctive ale câmpului lexical, teoria afirmă că există un set universal de primitive semantice care pot fi descoperite prin definirea cuvântului printr-un proces de parafrază reductivă (Geeraerts 2010: 124). Ideea de a căuta *primitive semantic/conceptuale* începe cu Leibniz, se continuă cu Hjelmslev (1969) prin inițierea analizei componentiale și este preluată ulterior de Manfred Bierwisch (1969) și Jerrald Katz (1972). Anna Wierzbicka (1972) va propune o listă cu 14 primitive semantice din limba engleză și își va extinde căutarea primitivelor semantice printr-un demers interlingvistic, în relație cu problema universalităților lexicale (cuvinte care au exact aceleași echivalente semantice în toate limbile).

Atât *semantica conceptuală* a lui Ray Jackendoff, cât și *lexiconul generativ* al lui James Pustejovsky se interesează de o reprezentare formală a sensului lexical, dar deschid analiza decompozițională a sensului înspre contextul cognitiv, cu accent pe mecanismele contextuale ale sensului, fiind atenți, în același timp, la interfața cu fenomenele situate între semantica lingvistică și informația non-lingvistică și contextuală. Pentru *semantica conceptuală* (o interfață între semantică și gramatică), sensurile sunt strict conceptuale și lingvistice: nu există nicio legătură recunoscută sau descriptibilă între sens și cunoașterea extralingvistică (Jackendoff 2002). Ray Jackendoff consideră că reprezentarea formală conceptuală nu conține toată informația care e relevantă pentru explicarea competenței conceptuale a vorbitorului, informația fiind mai curând situată la nivelul unei *structuri conceptuale* (moduri de cogniție care au propriul rol împreună cu cunoașterea lingvistică). Pustejovsky (1995) este de părere că sensul lexical poate fi abordat cel mai bine din perspectivă dinamică, cu reguli de combinare și de inferență, și nu ca în tradiția lexicografică a listării sensurilor lexemelor, perspectiva sa fiind influențată de un punct de vedere computațional asupra lexiconului.

Aplicația practică a conceptului de relație de sens, *WordNet* își are originea în psiholingvistica americană, avându-i ca inițiatori pe George Miller și Christiane Fellbaum (Miller, Fellbaum, 2007). În baza de date *WordNet*, substantivele, adjectivele, verbele și adverbele sunt grupate în seturi de sinonime numite în engl. *synsets*, iar aceste seturi și itemii lexicali sunt interconectați prin relații de sens. Încercările de tip *WordNet* sunt gândite ca resurse lexicale online inspirate de teoriile psiholingvistice ale memoriei lexicale umane. Primele încercări de a oferi o alternativă la dicționarele standard (cu organizare lexicală alfabetică) datează din anii '80 (Miller 1985). *WordNet* divide lexiconul în patru categorii: substantive, verbe, adjective și adverbe, pe care le organizează în baza relațiilor de sens (sinonimie, antonimie, hiponimie și meronimie), văzute ca relații între sensurile cuvintelor. Pentru această rețea, *cuvântul* reprezintă o asociere convențională între un concept lexicalizat și un enunț, în care acesta are rol sintactic. Rețeaua conține o organizare semantică a categoriilor

sintactice, fiecare structură lexicală reflectând modul de categorizare a experienței (Fellbaum 1993).

4.2. *Semantica filozofică*

Studiul sensului lingvistic reclamă o dublă abordare: lingvistică și logico-filozofică, văzută azi ca indivizibilă, diferența dintre cele două constând în faptul că abordarea lingvistică se interesează de modul în care operează sensul, în timp ce abordarea filozofică se interesează de natura sensului.

În paralel cu abordările semantice din interiorul lingvisticii, pentru domeniul *filozofiei limbajului*, două sunt problemele centrale: problema explicării sensului și descrierea și explicarea competenței lingvistice (Devitt, Sterelny 2000: 30). În teoria contemporană a limbajului se vorbește despre o *semantică* și o *metasemantică*: prima ar viza *sensul expresiilor lingvistice* (cuvinte, sintagme, propoziții), a doua ar aborda *natura sensului* (BCP 2003: 90). În problema sensului expresiilor lingvistice s-au înregistrat progrese cu privire la numele proprii, la structurile descriptive, la predicate, la pronumele personale și demonstrative, la propozițiile simple, un alt aspect important fiind cel al modului în care sensurile cuvintelor determină sau constrâng sensul propozițiilor sau al sintagmelor în care apar. În privința *metasemanticii*, discuțiile au vizat natura sensului, privit ca entitate – stare de lucruri sau valoare de adevăr, dar și analiza propriu-zisă a conceptului de sens: este această analiză posibilă, cum se leagă sensul de *uz* sau de *conceptul de adevăr* (ce relație există între sensul unei propoziții și condițiile de adevăr în care se face enunțarea unei propoziții).

După caz, *teoria semantică* va îmbrăca un aspect formalizat, cu axiome și reguli de inferență, în care conceptul de sens este considerat o noțiune primitivă, neexplicată și neanalizată, sau va deveni o *teorie metasemantică*, prin care să se ofere o analiză sau o elucidare filozofică a noțiunii de sens, cel mai probabil în relație cu noțiunile de *uz* sau de *adevăr* (BCP 2003: 95).

Pentru aria anglo-saxonă, în construirea unei *teorii semantice a limbii naturale*, este foarte important să se țină seama de datele empirice despre limba naturală, pe care le pot observa toți vorbitorii unei limbi. Se constituie astfel un corpus de observații pe care se construiesc teoriile semantice. Dintre acestea, putem menționa:

- intuiția că sensurile complexe nu sunt arbitrare, ci pot fi derivate sistematic din părțile componente – a determinat formularea *principiului compoziționalității* – respectat atât de sintacticieni, cât și de semanticieni; în forma sa simplă, principiul spune că sensul unei părți din limbă se bazează exclusiv pe sensurile componentelor sale relevante și pe modul în care acestea sunt puse împreună;

- cunoașterea unui număr finit de lucruri de bază: vorbitorii cunosc sensurile unor părți mici din limbă și metodele de a le combina; de aici, ideea relației strânse dintre semantică și sintaxă;

– intuițiile vorbitorilor despre proprietățile expresiilor lingvistice și despre modurile în care expresiile relaționează, ce par să reflecte o cunoaștere semantică, pe care ar trebui să o surprindă și să o explice o teorie semantică;

– vorbitorii mențin legăturile dintre cuvinte și referenții lor prin practicile lingvistice ale membrilor comunității de vorbitori.

În același timp, se caută baza psihologică a reprezentărilor semantice și locul lor în structura noastră cognitivă, deoarece experimentele psihologice sunt văzute ca bază empirică a datelor lingvistice.

5. Concluzii

Într-un secol de existență, semantica s-a găsit tot timpul în relație cu alte discipline, în primul rând cu psihologia și cu logica, dar i s-a cerut, în același timp, să-și delimiteze obiectul de studiu și în interiorul lingvisticii, în raport cu morfologia și sintaxa. Plecând de la statutul de arie a gramaticii la Reisig (1839), semantica se va extinde treptat, pentru a acoperi întreaga problematică a limbajului ca instrument al gândirii. Dezvoltările complet independente, de cele mai multe ori, din lingvistica americană și din cea europeană sau din semantica lingvistică și din cea filozofică au generat numeroase probleme: de natură terminologică (prin prisma accepțiilor diferite ale acelorași termeni sau prin folosirea unor termeni diferiți pentru aceleași noțiuni), prin influența abordărilor extralingvistice ale sensului sau prin adoptarea unei perspective largite asupra sensului în toate tipurile de limbaje și nu doar în limba naturală, făcând din ce în ce mai dificilă poziționarea semanticii ca disciplină în epistema actuală. Dacă semantica lingvistică va reuși să își păstreze autonomia în acest curent actual integrator interdisciplinar menit să ofere o teorie completă a limbii naturale rămâne o chestiune deschisă.

Bibliografie

- Antonović 2003: Mihailo Antović, *The Position of Semantics within the Contemporary Cognitive Science*, în „Facta Universitas, series Linguistics and Literature”, vol. 2, nr. 10, p. 415–424.
- BCP 2003: *The Blackwell Companion to Philosophy*, Nicholas Bunnin și E.P. Tsui-James eds., Malden, Blackwell Publishers.
- Bierwisch 1969: Manfred Bierwisch, *On certain problems of semantic representation*, în „Foundations of Language”, nr. 5, p. 153–184.
- Coseriu 1987: Eugenio Coseriu, *Gramática, semántica, universales. Estudios de lingüística funcional*, Madrid, Gredos.
- Coseriu 1991: Eugenio Coseriu, *Principios de semántica estructural*, Madrid, Gredos.
- Cowie 2009: A.P. Cowie, *Semantics*, Oxford, Oxford University Press.
- Croft, Cruse 2004: William Croft și D. Alan Cruse: *Cognitive Linguistics*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Cruse 1986: D. Alan Cruse, *Lexical Semantics*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Cruse 2000: D. Alan Cruse, *Meaning in Language*, Oxford, Oxford University Press.

- Devitt, Sterelny 2000: Michael Devitt, Kim Sterelny, *Limba și realitate. O introducere în filozofia limbajului*, Iași, Editura Polirom.
- Eco 2009: Umberto Eco, *De la arbore spre labirint: studii istorice despre semn și interpretare*, Iași, Editura Polirom.
- Evens 1988: Martha Walton Evens, *Relational models of the lexicon: representing knowledge in semantic networks*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Fauconnier 1984: Gilles Fauconnier, *Espaces mentaux. Aspects de la construction du sens dans les langues naturelles*, Paris, Minuit.
- Fellbaum 1993: Christiane Fellbaum, *WordNet: An Electronic Lexical Database*, cap. A *semantic network of English verbs*, MIT Press, Cambridge, MA.
- Fellbaum 1998: C. Fellbaum (ed.), *WordNet. An Electronic Lexical Database*, Cambridge, MA, MIT Press, la https://www.researchgate.net/publication/3_07972585_WordNet_An_Electronic_Lexical_Database.
- Fellbaum, Miller 2003: Fellbaum C., Miller G.A., *Morphosemantic links in WordNet*, în „Traitement automatique de langage”, 44(2), p. 69–80.
- Fillmore 1977: Charles J. Fillmore, *The case for case reopened*, în Peter Cole and Jerrold M. Sadock eds., „Syntax and Semantics Volume 8: Grammatical Relations”, Academic Press.
- Fillmore 1982: Charles J. Fillmore, *Frame semantics*, în „Linguistics in the Morning Calm” Hanshin, Seoul, Linguistics Society of Korea, p. 111–138.
- Geeraerts 2010: Dirk Geeraerts, *Theories of Lexical Semantics*, Oxford, Oxford University Press.
- Goddard 1998: Cliff Goddard, *Semantic analysis: a practical introduction*, New York, Oxford University Press.
- Gordon 1982: Terence W. Gordon, *History of semantics*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company.
- Hjelmslev 1969: Louis Hjelmslev, *Preliminarii la o teorie a limbii*, traducere în limba română de D. Copceag, București, Centrul de Cercetări Fonetice și Dialectale.
- Jackendoff 2002: Ray Jackendoff, *Foundations of Languages. Brain, Meaning, Grammar, Evolution*, Oxford, Oxford University Press.
- Kats 1972: Jerrold J. Kats, *Semantic Theory*, New York, Harper and Row.
- Kats, Fodor 1963: Jerrold J. Kats, A. Fodor, *The structure of semantic theory*, în „Language”, 39 (21), p. 120–210.
- Kleiber 1999: Georges Kleiber, *Problèmes de sémantique: La polysémie en questions*, Villeneuve d’Ascq Nord, PUF.
- Löbner 2002: Sebastian Löbner, *Understanding Semantics*, Londra, Arnold.
- Lyons 1963: John Lyons, *Structural semantics*, Oxford, Blackwell.
- Lyons 1977: John Lyons, *Semantics*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Miller 1995: George A. Miller, *WordNet: a lexical database for English*, în „Communications of the ACM”, 38, 11, p. 39–41.
- Miller *et al.* 1993: George Millner, Richard Beckwith, Christiane Fellbaum, Derek Gross, and Katherine Miller, *Introduction to WordNet: An On-line Lexical Database*, <http://123doc.org/document/1220521-introduction-to-wordnet-an-on-line-lexical-database-pptx.htm>.
- Miller, Fellbaum 2007: G.A. Miller, Christiane D. Fellbaum, *WordNet then and now*, în „Language Resources and Evaluation”, 41(2), 209–214.

- Moeschler, Auchlin 2005: Jacques Moeschler, Antoine Auchlin, *Introducere în lingvistica contemporană*, Cluj, Echinox.
- Murphy 2003: M. Lynne Murphy, *Semantic relations and the lexicon: antonymy, synonymy and other paradigms*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Nerlich 1992: Brigitte Nerlich, *Semantics Theories in Europe, 1830–1930: from Etymology to Contextuality*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company.
- Nyckees 1998: Vincent Nyckees, *La Sémantique*, Editions Berlin, Paris.
- Pustejovsky 1995: James Pustejovsky, *The Generative Lexicon*, Cambridge MA, MIT.
- Saeed 2009: John I. Saeed, *Semantics*, Malden, MA, Wiley-Blackwell.
- Saeed 2015: John I. Saeed, *Semantics*, 4th ed., Wiley-Blackwell.
- de Swart 1998: Henriëtte de Swart, *Introduction to Natural Language Semantics*, Stanford, CSLI Publications.
- Touratier 2005: Christian Touratier, *La Sémantique*, Paris, Armand Colin.
- Trier 1931: Jost Trier, *Der deutsche Wortschatz im Sinnbezirk des Verstandes: Die Geschichte eines sprachlichen Feldes I. Von den Anfängen bis zum Beginn des 13. Jahrhunderts*, Heidelberg, Winter.
- Weisgerber, 1962: Leo Weisgerber, *Die sprachliche Gestaltung der Welt*, Düsseldorf, Schwann.
- Wierzbicka 1972: Anna Wierzbicka, *Semantic Primitives*, Frankfurt am Main, Athenäum.
- Wierzbicka 1996: Anna Wierzbicka, *Semantics: Primes and Universals*, Oxford, Oxford University Press.

Trends in the Semantics of the Last Decades

In a rather short period of time – a century of existence – semantics has succeeded to develop an ample mosaic of research methods and theories. The article focuses on the status of linguistic semantics in the contemporary episteme in an attempt to identify the most important trends of research and the general characteristics of the discipline. The paper argues that so far the developments in semantics can be divided into the following main directions: a. European (French and German) and b. Anglo-Saxon, each of them with its own methodological profile and with different origins of its empirical data.